

Biroul pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului

ROMÂNIA

ALEGERI PARLAMENTARE 6 DECEMBRIE 2020

Misiunea Specială ODIHR de Evaluare a Alegerilor
Raport final

Varșovia
23 aprilie 2021

CUPRINS

I.	REZUMAT.....	1
II.	INTRODUCERE ȘI MULȚUMIRI	4
III.	CONTEXTUL GENERAL ȘI CEL POLITIC	4
IV.	SISTEMUL ELECTORAL ȘI CADRUL JURIDIC.....	5
V.	ADMINISTRAREA ALEGERILOR.....	7
VI.	ÎNREGISTRAREA ALEGĂTORILOR	9
VII.	ÎNREGISTRAREA CANDIDAȚILOR.....	10
VIII.	MEDIUL CAMPANIEI	11
IX.	FINANȚAREA CAMPANIEI	12
X.	MASS-MEDIA.....	14
	A. PEISAJUL MEDIATIC	14
	B. CADRUL LEGAL ȘI REGULATOR PENTRU MASS-MEDIA	15
	C. MEDIATIZAREA CAMPANIEI.....	16
XI.	PARTICIPAREA MINORITĂȚILOR NAȚIONALE.....	17
XII.	RECLAMAȚII ȘI CONTESTAȚII.....	18
XIII.	OBSERVAREA ALEGERILOR DE CĂTRE CETĂȚENI ȘI OBSERVATORII INTERNAȚIONALI	19
XIV.	ZIUA SCRUTINULUI	19
XV.	RECOMANDĂRI.....	20
	A. RECOMANDĂRI PRIORITARE	20
	B. ALTE RECOMANDĂRI	21
	ANEXĂ – REZULTATELE SCRUTINULUI.....	23
	DESPRE ODIHR.....	27

ROMÂNIA
ALEGERI PARLAMENTARE
6 Decembrie 2020

Raportul final al Misiunii Speciale ODIHR de evaluare a alegerilor¹

I. REZUMAT

În urma unei invitații din partea Ministerului Afacerilor Externe al României, pe baza recomandărilor Misiunii de Evaluare a Nevoilor desfășurată în perioada 14-18 septembrie, și în conformitate cu mandatul său, Biroul OSCE pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului (ODIHR) a desfășurat o Misiune specială de evaluare a alegerilor (SEAM) pentru a observa alegerile parlamentare din 6 decembrie 2020. Misiunea Specială ODIHR de Evaluare a Alegerilor a analizat conformitatea procesului electoral cu legislația națională, cu angajamentele OSCE și cu alte obligații și standarde internaționale privind alegerile democratice. Misiunea nu a efectuat o observare sistematică sau cuprinzătoare a procedurilor din ziua alegerilor, conform metodologiei ODIHR pentru misiunile de evaluare a alegerilor. Cu toate acestea, membrii misiunii au vizitat un număr restrâns de secții de votare în ziua scrutinului.

În „Raportul privind constatările și concluziile preliminare”, publicat pe data pe 7 decembrie, SEAM ODIHR a conchis că alegerile „au fost organizate profesionist, în pofida provocărilor generate de pandemia COVID-19 și a adoptării târzii a unor reglementări procedurale importante. Cadrul legal prevede, în general, desfășurarea de alegeri democratice, însă numeroase modificări au afectat calitatea acestora și au contribuit la creșterea incertitudinii juridice. Alegerile au fost competitive și libertățile fundamentale au fost respectate, însă restricțiile privind libertatea de mișcare, combinate cu regulile restrictive pentru desfășurarea campaniei, au dus la o campanie anemică. Radiodifuzorii publici au oferit acces gratuit și echitabil candidaților; totuși, lipsa generală de reflectare a știrilor legate de alegeri a limitat expunerea alegătorilor la diferite platforme politice. Lipsa unor mecanisme eficiente pentru promovarea participării politice a femeilor indică necesitatea unui angajament mai mare pentru a asigura o reprezentare adecvată atât a femeilor, cât și a bărbaților. În numărul restrâns de secții de votare vizitate, procedurile au fost respectate, iar votarea s-a desfășurat, în general, într-o manieră calmă și ordonată”.

Alegerile au avut loc în contextul pandemiei COVID-19 și au fost marcate de o oboseală politică, fiind cel de-al patrulea scrutin electoral din țară din ultimii doi ani. Perioada ce a precedat alegerile a fost dominată de un conflict juridic de natură constituțională cu privire la instituția ce ar trebui să aibă puterea de a stabili data alegerilor. Deși a dus la incertitudine politică și juridică, acesta nu a afectat pregătirile electorale.

În general, cadrul legal permite desfășurarea de alegeri democratice. Totuși, acesta este complex, împărțit în diverse instrumente ce acoperă diferitele tipuri de alegeri, iar numeroasele modificări aduse în preajma datei alegerilor au contribuit la incertitudinea juridică. În septembrie 2020, parlamentul a modificat un număr de legi privind alegerile, într-o manieră grăbită și fără dezbateri publice, contrar angajamentelor internaționale și bunelor practici. S-au adus modificări regulilor pentru votul în afara țării, reglementărilor privind finanțarea campaniei, înregistrării candidaților și componența administrației electorale de rang inferior. O serie de recomandări ODIHR anterioare rămân încă de abordat, inclusiv cele legate de armonizarea legislației, restricția cu privire la dreptul de a vota, transparența activității administrației electorale și reglementările privind alegerile.

¹ Versiunea în limba engleză a acestui raport este singurul document considerat oficial. Este disponibilă și o versiune neoficială în limba română.

Alegerile au fost gestionate de două structuri administrative: Autoritatea Electorală Permanentă (AEP) și o structură pe trei niveluri de birouri electorale, înființată pentru fiecare scrutin, condusă de Biroul Electoral Central (BEC). Deși deciziile BEC au fost publicate pe pagina lor de internet, totuși, contrar bunelor practici, ședințele sale nu au fost deschise publicului, reducând astfel transparența. Administrația electorală a respectat termenele limită legale și a gestionat aspectele tehnice ale alegerilor în mod eficient. Cu toate acestea, unele decizii au fost adoptate târziu, incluziv cele ce țin de adaptarea la contextul pandemiei COVID-19.

Cetățenii cu vârsta minimă de 18 ani în ziua alegerilor au dreptul să voteze, în cazul în care nu au pierdut acest drept printr-o hotărâre judecătorească, pe motiv de condamnare penală sau de punere sub interdicție, ceea ce contravine standardelor internaționale. Înregistrarea alegătorilor este pasivă și continuă. Cetățenii își pot verifica datele în registrul electoral în persoană sau online și pot solicita modificări pe tot parcursul anului. Registrul electoral a inclus 18.191.396 de cetățeni pe lista electorală permanentă din România. Majoritatea interlocutorilor SEAM ODIHR și-au exprimat încrederea în exactitatea listei electorale.

La alegeri pot candida cetățenii cu drept de vot; candidații la Camera Deputaților și la Senat trebuie să aibă vârsta minimă de 23 de ani și, respectiv, 33 de ani, și pot fi nominalizați de către partide, coaliții, organizații reprezentând minoritățile naționale, sau pot candida independent. În urma modificărilor din septembrie 2020, numărul de semnături necesare pentru depunerea candidaturii a fost înjumătățit, iar competitorii electorali au avut posibilitatea de a depune documentele electronic. Nu există în vigoare proceduri speciale pentru autentificarea semnăturilor. BEC a înregistrat, într-o manieră general incluzivă, 41 de liste de candidați cu un număr total de 7.136 de candidați, dintre care 42 au fost candidați independenți.

Nu au fost disponibile public date defalcate pe sexe, dar unele organizații ale societății civile au indicat faptul că femeile care au candidat au reprezentat circa 30 la sută din candidații de pe listele partidelor. Femeile au deținut 19,8 la sută din locurile din legislativul trecut și au primit doar 18 la sută din locuri în cel actual. Doar un partid parlamentar a informat SEAM ODIHR despre faptul că are o politică internă de promovare a candidaților femei.

Campania electorală oficială a început pe 6 noiembrie și s-a încheiat cu 24 de ore înainte de ziua scrutinului. A fost o campanie foarte liniștită, din cauza unei legislații restrictive cu privire la campania electorală, amplificată de limitările sanitare legate de libertatea de mișcare și de adunările în spațiile închise sau deschise. Ea a fost mai vibrantă în mediul online și pe rețelele de socializare. Per ansamblu, candidații au putut să-și transmită mesajele către electorat și să le ofere alegătorilor mai multe opțiuni. Președintele s-a implicat în campanie în timp ce își exercita prerogativele sale oficiale. El a susținut în mod vocal PNL, estompând linia dintre atribuțiile sale oficiale și campanie, contrar standardelor internaționale și aliniatului 5.4 al Documentului OSCE de la Copenhaga din 1990.

Cele mai recente modificări, aduse legislației privind finanțarea partidelor politice și campaniilor electorale, au dus la o creștere substanțială a finanțării publice anuale și au extins dreptul partidelor de a folosi aceste subvenții pentru campanie. Partidele nou-formate și candidații independenți nu beneficiază de subvențiile din partea statului care sunt disponibile partidelor parlamentare și nu au dreptul la rambursarea cheltuielilor electorale dacă nu ating pragul de 3% în cadrul scrutinului. Per ansamblu, cadrul de finanțare a campaniei electorale nu asigură transparența și eficacitatea supravegherii, din cauza lipsei unei raportări intermediare și a puterilor limitate ale AEP de a desfășura un audit financiar concret și de a identifica veniturile și cheltuielile neraportate.

Peisajul mediatic este variat, dar polarizat în jurul direcțiilor politice. Monitorizarea media efectuată de echipa SEAM ODIHR a arătat că *TVRI*, canalul de televiziune principal al radiodifuzorului public

național, a oferit timp de antenă gratuit și a organizat dezbateri electorale cu competitorii electorali, așa cum prevede legea. Cu toate acestea, acesta nu a reflectat aspecte electorale în buletinele de știri, la fel cum au procedat și alte canale de televiziune principale. În contrast, presa a reflectat în mod frecvent oficialii statului, unii dintre ei fiind și candidați, în timp ce își îndeplineau atribuțiile lor oficiale. Adesea, presa monitorizată nu a reușit să facă distincție între diferitele formate de emisiuni și nu a marcat anumite programe ca plătite, estompând linia de demarcaj dintre emisiuni editoriale și emisiuni plătite. Doar câteva dezbateri au beneficiat de participarea liderilor principalelor partide politice sau s-au concentrat pe anumite politici. Consiliul Național al Audiovizualului, organismul de reglementare a radiodifuzorilor, a acționat în mod transparent, nereușind totuși să răspundă în mod prompt majorității sesizărilor. Absența unei monitorizări cantitative a radiodifuzorilor naționali a slăbit capacitatea sa de a pune în aplicare în mod efectiv reglementările media existente.

Grupurile minoritare reprezintă peste 10 la sută din populația țării. Cele mai mari grupuri sunt cele de etnie maghiară și romă, reprezentând circa 6,5 la sută și, respectiv, 3,2 la sută din populație. Douăzeci de grupuri sunt recunoscute oficial ca minorități naționale prin reprezentarea lor în cadrul Consiliului Minorităților Naționale, un organism consultativ al guvernului. Cincizeci și șapte de candidați au concurat pentru locurile rezervate minorităților naționale din noul parlament; toate organizațiile membre ale Consiliului au atins pragul special și și-au păstrat locurile preferențiale.

Legea prevede o procedură expeditivă cu un termen de 1-3 zile calendaristice pentru soluționarea contestațiilor și petițiilor. BEC a primit 124 de reclamații, majoritatea legate de componența birourilor electorale ale secțiilor de votare, afișarea materialelor electorale, anularea alegerilor în anumite secții de votare și fraudă electorală. Majoritatea reclamațiilor au fost discutate pe fond și deciziile BEC au fost bine argumentate. Deciziile BEC au fost publicate cu promptitudine pe pagina sa internet, dar ședințele de soluționare a reclamațiilor nu au fost publice, reducând din transparența procesului.

Alegătorii care trăiesc în străinătate au putut vota prin corespondență sau în persoană pe o perioadă extinsă de două zile, în 748 de secții de votare din 92 de țări, un număr mai mic comparat cu alegerile prezidențiale din 2019. Din cauza restricțiilor impuse de pandemia COVID-19, circa 100 de secții de votare din străinătate nu au putut fi înființate. Pandemia a generat și provocări legate de recrutarea personalului în secțiile de votare și livrarea buletinelor de vot pentru votul prin corespondență.

Procesul de observare de către echipa SEAM ODIHR a procedurilor din ziua alegerilor nu a fost unul sistematic și cuprinzător. În numărul restrâns de secții de votare vizitate, votarea s-a desfășurat fără probleme, iar procedurile au fost respectate. Măsurile de prevenire a răspândirii COVID-19 au fost implementate și respectate, în general, dar unele secții de votare nu au fost suficient de spațioase pentru păstrarea distanțării sociale. În unele dintre secțiile de votare vizitate s-au observat obstacole cu privire la accesul neasistat al alegătorilor cu dizabilități. Biroul Electoral Central a raportat, de-a lungul zilei, date dezagregate privind prezența la vot și a început publicarea rezultatelor pentru fiecare secție de votare, lucru care a implicat și scanarea proceselor verbale originale care conțineau rezultatele, sporind transparența procesului. Rezultatele oficiale parțiale înregistrate au fost publicate de către BEC doar în ziua următoare. Prezența la vot raportată a fost de 33,24 la sută.

Acest raport oferă și o serie de recomandări menite să sprijine eforturile de a alinia și mai mult alegerile din România la angajamentele OSCE și la alte standardele și obligații internaționale privind alegerile democratice. Recomandările ce sunt prioritare au în vedere cadrul legal, înregistrarea candidaților, campania electorală, finanțarea acesteia, media și drepturile observatorilor electorali. ODIHR este pregătită să asiste autoritățile pentru îmbunătățirea și mai mult a procesului electoral și pentru abordarea recomandărilor din acest raport și din rapoartele anterioare.

II. INTRODUCERE ȘI MULȚUMIRI

În urma unei invitații din partea Ministerului Afacerilor Externe al României, pe baza recomandărilor Misiunii de Evaluare a Nevoilor desfășurată în perioada 14 - 18 septembrie și în conformitate cu mandatul său, Biroul OSCE pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului (ODIHR) a desfășurat o Misiune Specială de Evaluare a Alegerilor (SEAM) începând cu data de 12 noiembrie.² Misiunea, condusă de Marianne Mikko, a fost alcătuită din nouă experți din opt țări participante la OSCE. Membrii echipei SEAM ODIHR au stat în România până pe data de 13 decembrie.

Echipa SEAM ODIHR a evaluat conformitatea procesului electoral cu angajamentele OSCE și cu alte obligații și standarde internaționale privind alegerile democratice, precum și cu legislația națională. Misiunea Specială ODIHR de Evaluare a Alegerilor nu a desfășurat o observare sistematică și cuprinzătoare a scrutinului, procedurii de numărare și înregistrare a voturilor în ziua alegerilor, conform metodologiei ODIHR pentru misiunile de evaluare a alegerilor. Cu toate acestea, membrii misiunii au vizitat un număr restrâns de secții de votare în ziua scrutinului. Acest raport final urmează Declarația privind constatările și concluziile preliminare, care a fost publicată pe data de 7 decembrie 2020.³

Misiunea Specială ODIHR de Evaluare a Alegerilor dorește să mulțumească Ministerului Afacerilor Externe (MAE), pentru invitația de a observa alegerile, precum și Autorității Electorale Permanente (AEP) și Biroului Electoral Central (BEC) pentru asistență și cooperare. Ea, de asemenea, își exprimă aprecierea și altor instituții ale statului, sistemului judiciar, partidelor politice, presei, reprezentanților minorităților naționale, organizațiilor societății civile, reprezentanților comunității internaționale și altor interlocutori pentru cooperare și partajarea viziunilor lor.

III. CONTEXTUL GENERAL ȘI CEL POLITIC

Alegerile din 6 decembrie au avut loc în contextul pandemiei COVID-19 și au fost cel de-al patrulea scrutin electoral din țară din ultimii doi ani.⁴ Campaniile electorale frecvente, cuplate cu restricțiile privind pandemia, au contribuit la o oboseală politică în rândul participanților politici și al alegătorilor.

Partidul Social Democrat (PSD) a deținut majoritatea locurilor din ambele camere ale vechiului parlament. În urma alegerilor parlamentare din 2016, PSD a format guvernul împreună cu Alianța Liberalilor și Democraților (ALDE), în timp ce Partidul Național Liberal (PNL), Uniunea Salvați România (USR), Uniunea Democrată a Maghiarilor din România (UDMR), Partidul Mișcarea Populară (PMP) și organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale au format opoziția. Guvernul condus de PSD a avut trei prim-miniștri diferiți și a văzut un număr mare de schimbări ale persoanelor cu funcții în guvern.⁵ Chiar dacă unii membri ai parlamentului (MP) au schimbat partidul în timpul mandatului parlamentar, PSD a deținut tot timpul cel mai mare număr de mandate.

² În [Raportul Misiunii de evaluare a nevoilor](#), ODIHR a recomandat o Misiune Restrânsă de Observare a Alegerilor (LEOM) ce ar include, pe lângă echipa principală de analiști, 20 de observatori pe termen lung. Totuși, provocările legate de siguranță și circumstanțele extraordinare provocate de pandemia COVID-19 au dus la un număr insuficient de observatori și a făcut imposibilă detașarea observatorilor pe termen lung trimiși de țările participante la OSCE. În consecință, ODIHR a decis să schimbe formatul activității de observare din LEOM în SEAM.

³ A se consulta [Rapoartele ODIHR privind alegerile din România](#) anterioare.

⁴ Alegerile pentru Parlamentul European (mai 2019), alegerile prezidențiale (noiembrie 2019), alegerile locale (septembrie 2020) și alegerile parlamentare (decembrie 2020). Alegerile locale din septembrie 2020 au dus la un număr mai mare de mandate de primar și de funcții în cadrul consiliilor județene pentru partidul guvernului minoritar, Partidul Național Liberal (PNL). PSD a câștigat cele mai multe mandate de primar în urma alegerilor locale din septembrie 2020.

⁵ Unul dintre acești prim-miniștri a fost Viorica Dăncila, prima femeie prim-ministru al României.

În timpul mandatului său, guvernul condus de PSD a propus inițiative legislative percepute în general ca atenuând efectele legilor anticorupție și slăbind instituțiile anticorupție, lucru care a generat proteste publice prelungite. În octombrie 2019, o moțiune de cenzură a dus la formarea unui nou guvern, condus de PNL. Câteva luni mai târziu, o moțiune de cenzură depusă de PSD a dus la demiterea guvernului, după ce acesta propusese modificări ale legislației electorale în perspectiva cursei electorale pentru primării, o inițiativă percepută ca sporind șansele PNL. Guvernul condus de PNL a fost confirmat din nou în martie 2020, rămânând la putere ca unul minoritar.

Stabilirea datei alegerilor a devenit un aspect controversat legat de instituția ce are puterea de a decide această dată: guvernul sau parlamentul. Guvernul a atacat legea adoptată de parlament pe 27 iulie, prin care se învestea astfel cu această putere, și, în timp ce apelul era în pronunțare, a stabilit data de 6 decembrie. Pe 14 octombrie, Curtea Constituțională a dat dreptul parlamentului de a stabili data alegerilor, dar președintele a întârziat promulgarea sa. Deși conflictul juridic de natură constituțională a dus la incertitudine politică și electorală, acesta nu a afectat pregătirile electorale.

IV. SISTEMUL ELECTORAL ȘI CADRUL JURIDIC

Parlamentul bicameral este compus din 465 de membri, fiind alcătuit din Senat, cu 136 de senatori, și Camera Deputaților cu 329 de deputați, fiind ales pe o perioadă de patru ani pe baza unui sistem cu liste de partid închise. Numărul de MP în parlament este determinat pe baza unei cote raportată la numărul de locuitori.⁶ Pentru a se califica pentru reprezentare, partidele trebuie să treacă un prag național de cinci la sută din numărul total de voturi validate sau 20 la sută din voturile validate în cel puțin patru circumscripții. Coalițiilor li se aplică un prag mai mare, iar candidații independenți trebuie să atingă un prag în circumscripția în care candidează.⁷ Fiecare minoritate națională recunoscută are dreptul de a candida în cadrul alegerilor pentru un loc în Camera Deputaților, pentru aceste locuri neaplicându-se pragul de cinci la sută.

Membrii parlamentului sunt aleși în 43 de circumscripții, incluzând 41 de județe, municipiul București și o circumscripție pentru cetățenii care trăiesc în afara țării. Numărul total de cetățeni care trăiesc în străinătate este estimat la peste cinci milioane, iar aceștia sunt reprezentați de șase mandate pentru circumscripția din străinătate; patru în Camera Deputaților și două în Senat, cu potențial de a sfida egalitatea votului.⁸ Unii dintre interlocutorii SEAM ODIHR au declarat că cele șase mandate MP, care reprezintă circumscripția din străinătate nu reflectă numărul mare de alegători din străinătate, sfidând egalitatea votului.

Alegerile parlamentare sunt reglementate în primul rând de Constituția din 1991, de Legea privind alegerea Senatului și a Camerei Deputaților din 2015 (Legea alegerilor parlamentare), Legea partidelor politice din 2003, Legea privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale din 2006 (Legea finanțării partidelor politice), Legea privind votul prin corespondență din 2015 și Legea audiovizualului din 2002.⁹

⁶ Un deputat la 73.000 de cetățeni și un senator la 168.000 de cetățeni.

⁷ Un procent adițional de 3 la sută pentru primul partid suplimentar dintr-o coaliție și câte unu la sută pentru celelalte partide care urmează, până la maxim 10 procente.

⁸ Conform [raportului](#) Departamentului Românilor de Pretutindeni din 2019, în străinătate trăiau circa 5,6 milioane de cetățeni români.

⁹ Cadrul legal include și reglementările organismelor de gestionare a alegerilor cu privire la înregistrarea alegătorilor, finanțarea campaniei electorale și procedurile din ziua alegerilor.

Legislația este afectată de Ordonanțele de Urgență ale Guvernului (OUG-uri), un mecanism utilizat frecvent de guvern pentru a modifica legile, deși constituția stipulează că acestea pot fi folosite doar în cazuri speciale.¹⁰ Punerea în aplicare a OUG-urilor nu permite Curții Constituționale să efectueze o revizuire prealabilă a constituționalității lor. În urma declarării stării de urgență pe data de 16 martie, au fost adoptate două OUG-uri, restricționând o serie de drepturi și libertăți fundamentale, inclusiv libertatea de mișcare, dreptul la educație și accesul la justiție. În urma unei plângeri depusă de Avocatul Poporului, Curtea Constituțională a anulat OUG-urile și a declarat că prevederile ce limitează sau aduc atingere drepturilor și libertăților fundamentale trebuie adoptate printr-o lege, ca un act oficial al Parlamentului, și nu printr-o ordonanță de urgență a guvernului.

Cadrul legal prevede, în general, desfășurarea de alegeri democratice. Totuși, acesta este complex, împărțit în diverse instrumente ce acoperă diferitele tipuri de alegeri, cu numeroase amendamente ce creează confuzie în ceea ce privește ierarhia și efectele lor, contribuind astfel la o incertitudine juridică. În septembrie 2020, Parlamentul a adoptat modificarea unui număr de legi cu privire la alegeri, într-o manieră grăbită și fără dezbateri publice, contrar angajamentelor internaționale și bunelor practici.¹¹ Aceste modificări au reprodus în principal câteva modificări introduse în perspectiva alegerilor prezidențiale din 2019.

Modificările din 2020 au extins perioada de aplicare pentru votul prin corespondență cu 30 de zile, pentru votul din afara țării la două zile, le-au permis persoanelor așezate la coadă să voteze până la miezul nopții, le-au permis alegătorilor să descarce buletinul de vot pentru a facilita procesul de votare prin corespondență.¹² Modificările au redus la jumătate numărul de semnături necesare pentru depunerea candidaturii, conform recomandărilor anterioare ale ODIHR, și au oferit șansa de a le transmite electronic. Alte modificări au prevăzut ca subvențiile din bugetul de stat, oferite partidelor politice, să poată fi utilizate pentru campania electorală și au crescut reprezentarea partidelor politice în administrația electorală de rang inferior.

O serie de recomandări ale ODIHR rămân încă a fi abordate, inclusiv cele legate de armonizarea legislației, restricționarea dreptului de a vota, transparența activității administrației electorale și reglementările privind campania electorală. Conform majorității interlocutorilor SEAM ODIHR, perioada de după alegerile parlamentare din 2020 și până la următoarele alegeri prezidențiale și europarlamentare reprezintă o oportunitate pentru promulgarea unui cod electoral unificat.

Cadrul legislativ electoral ar trebui revizuit pentru a-l alinia și mai mult la angajamentele OSCE, la standardele și bunele practici internaționale, cu mult înainte de următoarele alegeri și printr-un proces de consultare incluzivă. Pentru a preveni incertitudinea generată de regulile electorale concurente, ar trebui să se ia în considerare armonizarea prevederilor și termenelor limită din legislația electorală.

¹⁰ Pentru aceste alegeri au fost emise două OUG-uri, legate de prelungirea documentelor de identificare expirate de-a lungul lunii decembrie 2020, și permiterea primirii de documente cu semnătură electronică de către autoritățile publice.

¹¹ Modificările au fost aduse Legii electorale, Legii finanțării partidelor politice, și Legii votului prin corespondență. Aliniatul 5.8 al [Documentului OSCE de la Copenhaga din 1990](#) prevede că „legislația adoptată ca urmare a unei proceduri publice, precum și reglementările, vor fi publicate, aceasta fiind o condiție pentru aplicabilitatea lor. Respectiv textele vor fi disponibile tuturor”. A se vedea Secțiunea II.2.b a [Codului de bune practici în materie electorală din 2002 al Comisiei de la Venetia \(Codul de bune practici\)](#).

¹² Votanții ar trebui să pună un abțibild pe buletinul de vot și să îl introducă în plicul trimis dinainte. Aceste buletine de vot ar trebui livrate cu cel mult trei zile înainte de ziua alegerilor.

V. ADMINISTRAREA ALEGERILOR

Alegerile au fost gestionate de Autoritatea Electorală Permanentă (AEP) și o structură pe trei niveluri de birouri electorale, înființate pentru fiecare scrutin, conduse de Biroul Electoral Central (BEC). Nivelul de rang mediu a inclus 41 de Birouri Electorale de Circumscripție (BEJ-uri), un birou electoral pentru Municipiul București și un birou electoral pentru secțiile de votare din străinătate. Scrutinul a fost administrat de 18.802 de Birouri Electorale ale Secțiilor de Votare (BESV-uri) pe teritoriul României și 748 secții de votare în 92 de țări. Voturile prin corespondență au fost atribuite altor trei Birouri Electorale pentru Votul prin Corespondență din România, desemnate în acest sens.

Autoritatea Electorală Permanentă are puterea să emită decizii și instrucțiuni pentru completarea legilor electorale, să elaboreze propuneri privind reforma electorală, să mențină un registru electoral permanent și o bază de date cu personalul din secțiile de votare, să supravegheze finanțarea campaniei și să asigure aranjamentele logistice pe perioada alegerilor. Aceasta este condusă de un președinte, numit printr-o sesiune comună a camerelor parlamentului, care este sprijinit de doi vice-președinți, numiți de președintele țării și respectiv de primul ministru, și are propriul aparat tehnic alcătuit din funcționari publici neafiliați politic. Modificările recente au sporit puterea președintelui AEP de a emite decizii cu privire la structura AEP. Unii dintre interlocutorii SEAM ODIHR și-au exprimat îngrijorarea cu privire la unele decizii din trecut legate de aspecte organizaționale, luate în cadrul AEP în 2019.¹³ Modificările din 2020 au clarificat criteriile folosite pentru astfel de decizii.¹⁴

Biroul electoral Central și comisiile de rang mediu sunt alcătuite din judecători, aleși prin tragere la sorti, de la Înalta Curte de Casație și Justiție, reprezentanți ai AEP și membri desemnați de candidați. Zece din cei 21 de membri ai BEC au fost femei, inclusiv președintele. Regulile pentru formarea BEC acordă prioritate persoanelor nominalizate de partidele politice parlamentare. Candidații independenți nu pot trimite reprezentanți la niciun nivel al administrării alegerilor. Modificările recente au mărit la 12 numărul total de membri ai birourilor electorale de circumscripție, și la 8 numărul de membri ai partidelor politice și ai grupurilor minorităților naționale în cadrul BESV-urilor, facilitând condițiile de reprezentare pentru competitorii electorali neparlamentari. Prin lege, BEC are puterea de a emite acte administrative cum ar fi hotărâri, decizii și instrucțiuni, care sunt promulgate înainte de fiecare scrutin. În timp ce aceste reguli le reproduc în mare parte pe cele utilizate pentru alegerile anterioare, practica poate submina stabilitatea și previzibilitatea funcționării administrației electorale.

Pentru a obține o stabilitate mai mare a legislației, procedurile standard de operare pentru funcționarea birourilor electorale ar putea fi stabilite în mod permanent.

Per ansamblu, administrația electorală a respectat termenii limită legale și a gestionat în mod eficient aspectele tehnice ale alegerilor. Majoritatea interlocutorilor SEAM ODIHR și-au exprimat încrederea în activitatea și imparțialitatea administrației electorale, dar și-au exprimat preocuparea cu privire la promptitudinea procesului decizional și la lipsa transparenței și a comunicării efective către public, o mare parte a acestora fiind legată de adaptarea la pandemia COVID-19. Ordinea de zi și deciziile BEC au fost publicate cu promptitudine pe pagina proprie de internet. Cu toate acestea, contrar bunelor practici și recomandărilor ODIHR anterioare, ședințele birourilor electorale de rang înalt nu au fost deschise publicului, presei sau observatorilor electorali, reducând transparența.¹⁵

¹³ Curtea de Conturi a emis un raport în iulie 2020, ce a identificat nerespectarea reglementărilor legale cu privire la ocuparea anumitor funcții din conducerea AEP corespunzând oficialilor de rang înalt.

¹⁴ Modificările au sporit capacitatea AEP de a recruta personal și a clarificat criteriile folosite în acest sens.

¹⁵ Secțiunea II.3.1.81 a [Codului de bune practici](#) din 2002 al Comisiei de la Veneția stipulează că “Reuniunile comisiei electorale centrale trebuie să fie deschise pentru toți, inclusiv pentru presă [...] Sălile dotate cu calculatoare, liniile telefonice, faxurile și dispozitivele de scanare trebuie să fie accesibile pentru inspectare”.

Pentru a crește transparența, ședințele birourilor electorale ar trebui să fie deschise publicului, presei și observatorilor electorali.

BESV-urile sunt alcătuite dintr-un președinte și un vice-președinte tras la sorți dintr-un registru gestionat de AEP, și de până la opt reprezentanți ai partidelor politice parlamentare sau ai candidaților politici. Membrii BESV nominalizați de actorii politici pot fi înlocuiți cu cel puțin o zi înainte de ziua scrutinului, fără să fie necesară o justificare, o practică ce poate submina independența și stabilitatea acestor organisme.¹⁶ Membrii BESV desemnați de AEP pot a fi scutiți de această îndatorire doar în anumite situații. Până la data de 4 decembrie, a fost înlocuit un număr total de 5.238 de membri ai BESV-urilor, nominalizați de AEP, ceea ce reprezintă 14 la sută din toate persoanele desemnate de AEP. Supleanții ambelor categorii de membri nu sunt nominalizați, și deci nu sunt instruiți atunci când se face prima numire.

Instruirea președinților și a vice-președinților BESV-urilor a fost organizată de AEP. Din cauza preocupărilor privind sănătatea în contextul COVID-19, majoritatea sesiunilor s-au desfășurat online. Partidele politice au instruit persoanele nominalizate de ele în cadrul BESV-urilor. Lipsa unei metodologii unitare de instruire și numărul mare de participanți ai unora dintre sesiunile online de instruire au ridicat semne de întrebare cu privire la eficacitatea lor. Deși legea electorală prevede crearea unui Centru de Experti Electorali responsabil cu instruirea personalului din secțiile de votare, acest centru nu a fost înființat.

Pentru a crește stabilitatea administrației electorale, mandatele membrilor ar putea fi protejate mai bine împotriva înlocuirii arbitrare pe o perioadă rezonabilă de timp înainte de data alegerilor.

Educarea alegătorilor a fost efectuată de către AEP în mod profesionist, cu o serie de materiale care au vizat diferitele categorii de public țintă și procedurile de votare, și a avut loc în principal în mediul online.¹⁷ Nu au existat niciun fel de eforturi de a răspunde numărului mare de voturi exprimate nule, în rândul voturilor prin corespondență, care a fost înregistrat în cazul alegerilor prezidențiale din 2019.¹⁸ Conform interlocutorilor SEAM ODIHR, nivelul de conștientizare de către alegători a noilor cerințe pentru votul la domiciliu ar fi putut beneficia de o informare mai punctuală a alegătorilor.

AEP a dezvoltat, împreună cu Serviciul de Telecomunicații Speciale, aplicații soft privind eligibilitatea alegătorilor, precum și sistemele de transmisie și înregistrare a rezultatelor.¹⁹ Din cauza schimbărilor din ultimul moment ale procedurilor electorale, structura, metodologia și auditul acestor aplicații au fost finalizate doar cu puțin timp înaintea zilei scrutinului, reducând transparența procesului și limitând posibilitatea testării și a unui audit extern.

Pentru a crește încrederea publicului în procesul electoral, introducerea oricăror tehnologii noi ar trebui să se facă cu mult timp înaintea alegerilor și să se ofere suficient timp pentru auditarea și certificarea respectivei tehnologii.

Alegătorii care trăiesc în afara țării au putut vota prin corespondență sau în persoană pe o perioadă extinsă de două zile, în 748 de secții de votare din 92 de țări, un număr mai mic comparativ cu alegerile prezidențiale din 2019. În principal, din cauza restricțiilor impuse de pandemia COVID-19,

¹⁶ Liniile directoare II.3.1.77 și aliniatul 77 al [Codului de bune practici](#) recomandă ca „organismele ce numesc membri în comisiile electorale să nu îi poată revoca la discreția lor, pentru că ar putea da naștere unor dubii cu privire la independența lor”.

¹⁷ Materialele pentru educarea alegătorilor au fost traduse în limba maghiară.

¹⁸ Procentul de buletine de vot prin corespondență exprimate nule la alegerile prezidențiale din 2019 a fost de 8,81 la sută pentru primul tur și 11,38 la sută pentru al doilea tur.

¹⁹ Serviciul de Telecomunicații Speciale este o instituție publică responsabilă de organizarea și monitorizarea telecomunicațiilor publice. Instituția face parte din sistemul de apărare națională.

circa 100 de secții de votare din străinătate nu au putut fi înființate. Pandemia a generat și provocări legate de recrutarea personalului din secțiile de votare și de livrarea buletinelor de vot pentru votul prin corespondență. Sediile secțiilor de votare din afara țării au fost supravegheate video pe parcursul celor două zile ale scrutinului și pe parcursul nopții, și s-au folosit tablete pentru înregistrarea numărării buletinelor de vot atât în țară, cât și în străinătate.²⁰ Nu s-a solicitat înregistrarea în prealabil pentru votarea în afara țării, fiind necesară dovada reședinței, iar MAE a publicat toate documentele eligibile pentru fiecare țară.

VI. ÎNREGISTRAREA ALEGĂTORILOR

Cetățenii cu vârsta minimă de 18 ani în ziua alegerilor au dreptul să voteze, cu excepția celor care au pierdut acest drept printr-o hotărâre judecătorească, pe motiv de condamnare penală, indiferent de gravitatea infracțiunii, sau pe motiv de punere sub interdicție, ceea ce contravine standardelor internaționale.²¹

Conform obligațiilor internaționale, restricționarea dreptului la vot ar trebui eliminată.

Procesul de înregistrare a participanților este pasiv și continuu. Responsabilitatea generală pentru gestionarea listei electorale, care se bazează pe compilarea datelor primite de la diverse instituții, revine Autorității Electorale Permanente.²² Cetățenii își pot verifica datele, în persoană sau online, și pot solicita modificarea acestora pe parcursul anului. Lista electorală a inclus 18.191.396 de cetățeni din țară. În plus, aceasta a fost completată cu 35.808 de cereri acceptate de voturi prin corespondență și 3.078 de cereri de a vota la secțiile de votare din afara țării.²³ Majoritatea interlocutorilor SEAM ODIHR și-au exprimat încrederea în exactitatea listelor electorale.

Legea stipulează utilizarea unei urne speciale pentru alegătorii care nu se pot deplasa la secția de votare și pentru alegătorii spitalizați sau cei care execută o pedeapsă privativă de libertate. Cu toate acestea, în pofida recomandărilor ODIHR anterioare pentru extinderea orarului pentru cererile pentru urna specială, BEC a decis pe data de 27 octombrie că solicitarea urnei mobile se poate face doar pe o perioadă de două ore, cu o zi înainte de ziua scrutinului, limitând efectiv sfera de utilizare a acestei opțiuni. Alegătorii infectați cu COVID-19 și cei aflați în autoizolare au putut și ei solicita urna specială.²⁴ Pe 27 noiembrie, BEC a emis o decizie prin care a clarificat care erau documentele necesare pentru a putea vota la domiciliu în cazul carantinei sau autoizolării. În mod pozitiv, BEC a extins tuturor alegătorilor această oportunitate de a solicita urna specială până pe 4 decembrie, în persoană sau electronic. Decizia a simplificat cerințele și a îmbunătățit accesul alegătorilor la această procedură, deși aprobarea târzie a restrâns impactul său.

²⁰ Sistemul de transmitere a rezultatelor urmează aceeași procedură ca cea pentru secțiile de votare din țară, originalele fiind păstrate de ambasade și trimise înapoi organismelor publice relevante din țară, după scrutin.

²¹ A se vedea Articolele 12 și 29 ale [Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități](#) din 2006 (CDPD). A se vedea și aliniatul 9.4 al [Comunicatului Comitetului CPDP Nr. 4/2011 adoptat în 2013](#), care statuează “Articolul 29 nu prevede nici o restricție rezonabilă, și nici nu permite vreo excepție pentru vreun grup de persoane cu dizabilități. De aceea, excluderea dreptului la vot pe baza unei dizabilități psihosociale sau intelectuale, percepute sau reale, inclusiv o restricție în urma unei evaluări individualizate, constituie discriminare pe baza dizabilității, în sensul articolului 2 al Convenției”. A se vedea și [Hirst v. Marea Britanie](#) în care s-a decis că o privare de drepturi generală, automată și nediferențiată a deținuților, indiferent de durata condamnării, natura sau gravitatea infracțiunilor și circumstanțele individuale, constituie o încălcare a Articolului 3 al Protocolului 1 al CEDO.

²² Datele sunt colectate de la Direcția pentru Evidența Persoanelor și Administrarea Bazelor de Date. Direcția Generală de Pașapoarte. Autoritatea Națională pentru Cetățenie și de la autoritățile municipale.

²³ Numărul total al cetățenilor români care au un pașaport cu o adresă înregistrată în străinătate și care au dreptul de a vota în afara țării este de 740.367. În cazul în care au și un act de identitate național, cu o adresă pe teritoriul României, aceștia pot alege să voteze în România.

²⁴ 70.999 de alegători au votat folosind această opțiune.

Termenul limită extins pentru votul la domiciliu ar trebui menținut în cadrul alegerilor viitoare și reglementat prin lege.

VII. ÎNREGISTRAREA CANDIDAȚILOR

Cetățenii cu drept de vot pot candida la alegeri. Candidații la Camera Deputaților și la Senat trebuie să aibă vârsta minimă de 23 și 33 de ani, respectiv, și pot fi nominalizați de către partide, coaliții, organizații reprezentând minoritățile naționale, sau pot candida independent. BEC a înregistrat, într-un mod general incluziv, 41 de liste de candidați cu un număr total de 7.136 de candidați, dintre care 42 au fost candidați independenți.

În urma modificărilor din septembrie 2020 și ca răspuns la pandemia COVID-19, numărul de semnături ale susținătorilor a fost înjumătățit, iar concurenții electorali au avut posibilitatea de a depune documentele electronic. Doar Uniunea Salvați România – Partidul Libertate, Unitate și Solidaritate (USR-PLUS) a raportat transmiterea unui număr semnificativ de semnături în format electronic. Unele birouri electorale de circumscripție, mandatate legal să verifice cerințele formale pentru semnăturile susținătorilor și să stabilească candidaturile acceptate, au declarat că nu există o procedură specifică pentru verificarea autenticității semnăturilor.²⁵

Pentru a asigura punerea în aplicare pe deplin a cerințelor legale, ar trebui să se ia în considerare elaborarea unei proceduri specifice pentru verificarea semnăturilor de susținere a listelor de candidați.

Conform legii, listele de candidați trebuie redactate astfel încât să asigure reprezentarea ambelor sexe, dar, cu toate acestea, această prevedere a avut diferite interpretări de către birourile electorale și de către instanțe pe perioada electorală.²⁶ În plus, nu există o sancțiune clară pentru nerespectarea acesteia sau o prevedere ce să ceară includerea femeilor pe liste, iar datele defalcate pe sexe nu au fost disponibile public. Conform organizațiilor societății civile, femeile candidate au reprezentat circa 30 la sută.²⁷ Aceasta înseamnă o creștere de doar 1,75 la sută față de 2016, în pofida unor stimulente pentru finanțarea campaniei în cazul promovării femeilor candidate, introdusă în 2017. Doar un partid parlamentar a confirmat echipei SEAM ODIHR că au avut politici interne de promovare a femeilor candidate.²⁸ Reprezentanții altor partide au declarat că nu au fost necesare astfel de politici. Partidele mai mici au declarat că promovarea femeilor candidate ar putea deveni o prioritate într-o etapă ulterioară de dezvoltare a partidului. Femeile au deținut doar 19,8 la sută din mandatele în vechiul legislativ, și au primit doar 18 la sută de mandatele în noul legislativ.

Ar putea fi luate în considerare stimulente suplimentare, pentru a crea condiții mai favorabile candidaților de ambele sexe de a candida la alegeri. Partidele politice ar trebui să găsească moduri de a crește și mai mult echilibrul între sexe și de a include femei în poziții eligibile pe listele de candidați.

²⁵ În februarie 2020, legea electorală a fost modificată prin OUG nr. 26/2020 pentru a permite verificarea unor eşantioane de semnături ale susținătorilor cu ajutorul listei electorale, dar noua prevedere a fost anulată de Curtea Constituțională împreună cu alte prevederi introduse de respectiva OUG.

²⁶ În timp ce pe 30 octombrie un apel ce contesta decizia Biroului Electoral Prahova a fost respins din motive de nerespectare a cerinței, o altă instanță din Vrancea a permis înregistrarea listelor de candidați fără ca acestea să includă femei.

²⁷ Cifra a fost furnizată de *Expert Forum*, o organizație a societății civile.

²⁸ Statutul PSD prevede ca femeile să reprezinte cel puțin 30 la sută din pozițiile de conducere din cadrul partidului.

VIII. MEDIUL CAMPANIEI

Perioada oficială a campaniei electorale a început pe 6 noiembrie și a luat sfârșit cu 24 de ore înainte de ziua scrutinului. Rata de infectare cu COVID-19 a crescut în noiembrie, în anumite municipalități din țară instituindu-se carantina, reducând astfel și mai mult libertatea de mișcare și afectând desfășurarea campaniei.²⁹ Campania a fost una liniștită, din cauza unei legislații restrictive cu privire la campania electorală, amplificată de limitările sanitare legate de libertatea de mișcare și adunările în spațiile închise sau deschise.³⁰

Legea nu permite amplasarea panourilor electorale, iar afișele electorale, având dimensiunea și formatul prestabilite, pot fi expuse doar pe panourile instalate de autorități.³¹ Concurenții electorali, cu care s-a întâlnit echipa SEAM ODIHR, au declarat că prevederile legate de campanie sunt restrictive și sunt limitate și mai mult de reglementările financiare.³² Majoritatea au declarat că procesul de înregistrare a candidaturii este o șansă de a intra în contact cu alegătorii, iar observatorii organizațiilor societății civile au raportat că partidele și-au făcut campanie electorală în această perioadă, moment în care nu se aplicau reglementările privind campania.

Legislația ar trebui modificată pentru a elimina restricțiile nejustificate pe perioada campaniei electorale, pentru a asigura în mod satisfăcător libertatea competitorilor electorali de a se promova.

Deși campania nu a fost una vizibilă, candidații au putut să-și transmită mesajele către electorat și să le ofere alegătorilor mai multe opțiuni. Partidele politice au fost de părere că acțiunile fizice sunt cea mai convingătoare metodă și, astfel, au încercat să organizeze întâlniri restrânse și să întreprindă acțiuni de campanie de tipul „din ușă în ușă”, în măsura în care acest lucru a fost posibil. În timp ce votanții din zonele urbane au ezitat mai mult să se implice, cei din zonele rurale au fost mai puțin circumspecți, dar mai dificil de atins într-un număr mai mare.

Campania a fost mai vibrantă în mediul online, majoritatea competitorilor electorali încercând să ajungă la alegători prin intermediul publicității politice, paginilor de internet, conturilor rețelelor de socializare și al evenimentelor online. Majoritatea partidelor politice au părut să profite de prezența lor online pentru a prezenta în mod efectiv programul partidului și pentru a crește expunerea și accesul la candidați. Unii interlocutori și-au exprimat preocuparea cu privire la conținutul online manipulativ, organizat și continuu, care ar putea să afecteze peisajul electoral. PNL și USR-PLUS, precum și reprezentanții presei, au descris acest conținut ca articole de știri politice distorsionate ce vizau campaniile și care caracterizau în mod eronat acțiunile sau declarațiile candidaților.³³

²⁹ Pe perioada campaniei electorale, numărul localităților și județelor aflate în carantină a variat de la 13 de localități din 5 județe, la 25 localități din 8 județe. Starea de alertă introdusă de guvern în luna mai a fost extinsă pe perioada campaniei electorale. Pe 14 noiembrie, guvernul a prelungit, pentru a șaptea oară, starea de alertă cu încă 30 de zile. Starea de alertă impune o serie de restricții asupra libertăților de mișcare și de adunare, impune respectarea anumitor măsuri de precauție și permite autorităților să implementeze și să modifice restricții într-un timp scurt.

³⁰ Pe 3 noiembrie, un ordin privind sănătatea publică a limitat adunările în scop electoral în spații închise la 20 de persoane, în spații deschise la 50 de persoane, și activitățile de promovare electorală în stradă la grupuri de maxim 6 persoane. Activitățile de promovare electorală în stradă se referă la distribuirea de materiale electorale în treceri din corturi.

³¹ Unii candidați independenți și-au exprimat îngrijorarea cu privire la accesul la aceste panouri în orașele mai mici și în sate, aceștia întâlnind panouri ce au fost fie încuiate, fie acoperite complet cu afișe ale partidelor politice, neexistând spațiu și pentru materialele lor.

³² Legea finanțării partidelor politice stabilește limite cu privire la cheltuielile din cadrul campaniei electorale și la mijloacele de promovare pe care partidele le pot folosi, ceea ce i-a făcut pe competitorii electorali să înceapă campania înainte de perioada legală a acesteia, adică înainte ca aceste limitări să fie aplicabile.

³³ Cu o săptămână înaintea scrutinului, a fost publicată o [investigație](#) jurnalistică, efectuată de instituția de presă Press One, cu privire la dezinformarea de pe Facebook axată pe campaniile politice și presupusă a fi fost finanțată din banii de campanie.

Inițial, temele campaniei s-au concentrat pe redresarea economică, păstrarea beneficiilor sociale sau anticorupție, dar înrăutățirea situației sănătății publice a dominat rapid dezbaterile, punctată de acuzații de corupție.³⁴ Candidații și partidele s-au poziționat diferit în ceea ce privește gestionarea pandemiei, închiderea școlilor și a piețelor, și s-au acuzat unul pe altul pentru deteriorarea situației din spitale și pentru sistemul de sănătate publică depășit.

Președintele s-a implicat în mod repetat în campanie, în timp ce își exercita atribuțiile sale oficiale, și a criticat dur PSD în declarații publice, în timpul conferințelor de presă transmise în direct sau în timpul evenimentelor publice, acuzându-l adesea de gestionarea defectuoasă a pandemiei COVID-19 și de situația în continuă deteriorare din spitale.³⁵ El a susținut în mod vocal și a apărat PNL, estompând linia dintre atribuțiile sale oficiale și campania electorală, ceea ce este contrar angajamentelor OSCE.³⁶

Pentru a asigura condiții echitabile pentru toți competitorii electorali, ar trebui să se ia în considerare introducerea unor măsuri legale și procedurale de siguranță suplimentare, care să-i împiedice pe oficialii statului, inclusiv pe președinte, să-și folosească funcția în scopul campaniei electorale.

IX. FINANȚAREA CAMPANIEI

Finanțarea campaniilor electorale este reglementată de Legea finanțării partidelor politice, ultimele modificări datând din 2020.³⁷ Partidele politice parlamentare primesc subvenții de la bugetul statului, care sunt alocate proporțional cu numărul de voturi obținut la ultimele alegeri, primind fonduri suplimentare pentru mandatele alocate femeilor.

Modificările recente au stabilit că partidele politice pot folosi subvențiile de la stat pentru a finanța campaniile electorale. Modificările din 2018 au dus la o creștere substanțială a finanțării publice anuale, care variază acum de la 0,01 la sută la 0,04 la sută din PIB.³⁸ Partidele nou-formate și candidații independenți nu beneficiază de subvențiile din partea statului, care sunt disponibile pentru partidele parlamentare, și nu au dreptul la rambursarea cheltuielilor electorale dacă nu ating pragul

³⁴ Pe data de 14 noiembrie, un incendiu care a avut loc în secția ATI pentru pacienții cu COVID-19 a spitalului din Piatra-Neamț a omorât 11 oameni și a stârnit un val de indignare publică cu privire la nerespectarea măsurilor de protecție în caz de incendiu și starea generală a spitalelor, în pofida anilor în care s-a promis reformă. Parlamentari s-au întrecut între ei în a renunța la pensiile speciale, ce sunt percepute în general ca un beneficiu nemeritat pentru clasa politică. Un candidat PSD s-a retras de pe lista de candidați după ce o investigație de corupție a fost făcută publică.

³⁵ În timpul conferinței de presă din data de 24 noiembrie, marcând primul său an de președinție, președintele a declarat că PSD este responsabil pentru situația COVID-19 din țară, a numit guvernul acestuia din mandatul parlamentar anterior corupt și incompetent, și a apelat la alegători să-i îndepărteze de la putere pe data de 6 decembrie, ceea ce a dus la depunerea de către PSD a unei plângeri oficiale. Domnia sa a criticat din nou PSD-ul în timpul inaugurării centurii Bacăului pe data de 2 decembrie, și în timpul sesiunii plenare a Consiliului Superior al Magistraturii pe data de 3 decembrie.

³⁶ Aliniatul 5.4 al [Documentului OSCE de la Copenhaga din 1990](#) statuează „o separare clară între stat și partidele politice”. A se vedea Secțiunea II. B. 1.1 a [Ghidului comun din 2016 al ODIHR și Comisiei de la Veneția pentru prevenirea utilizării abuzive a resurselor administrative în cadrul procesului electoral](#) ce stipulează că „cadrul legal ar trebui să furnizeze mecanisme eficiente ce să interzică autorităților publice să profite în mod necuvenit de funcțiile lor prin organizarea de evenimente publice oficiale în scopul promovării electorale, inclusiv evenimente caritabile sau evenimente ce avantajează sau dezavantajează vreun partid politic sau candidat”.

³⁷ Este completată și de Hotărârea Guvernului din 2016 pentru aprobarea Normelor metodologice, și de Ghidul publicat de AEP pentru acest scrutin.

³⁸ În 2019, partidele politice au primit circa 52 de milioane de euro din fonduri publice.

de 3% în cadrul scrutinului.³⁹ Rambursarea trebuie solicitată în cel mult 30 de zile de la scrutin și trebuie să fie efectuată de AEP în cel mult 90 de zile.

Campaniile pot fi finanțate și prin contribuțiile membrilor partidului, donații individuale, veniturile personale ale candidaților și împrumuturi de la persoane fizice sau instituții de credit. Sunt interzise contribuțiile din partea anumitor categorii de donatori, cum ar fi surse din străinătate, sindicate și instituții și întreprinderi de stat. Există prevăzut un plafon de cheltuieli pentru fiecare candidat (60 de salarii minime brute pe economie), iar limita cheltuielilor suplimentare efectuate de partide și coaliții este calculată prin adunarea valorilor maxime pentru fiecare candidat propus.⁴⁰ Cheltuielile din cadrul campaniei sunt rambursate în cazul în care partidul primește trei la sută din voturi la nivel național sau în circumscripțiile unde a fost atins pragul de trei la sută.

Partidele politice pot contribui la campanie electorală a propriilor candidați cu până la RON 22.300 de lei fiecare. Toate donațiile peste 22.300 de lei a trebuit să fie primite prin transfer bancar, în timp ce donațiile mai mici de această sumă s-au putut primi în numerar. În timp ce legea prevede ca donațiile să fie declarate în maxim trei zile de la primire și trebuie depozitate într-un cont bancar separat, acesta nu cere Autorității Electorale Permanente să publice aceste date, aceasta fiind mandatată cu supravegherea finanțării campaniei.⁴¹ Rapoartele AEP cu privire la contribuțiile totale pentru aceste alegeri au inclus doar numele competitorilor electorali și suma donațiilor primite, fără a se face referire la sursele de finanțare.⁴²

Pentru a crește și mai mult gradul de transparență și responsabilizare, AEP ar putea publica, cu promptitudine, rapoartele detaliate ale finanțării campaniei transmise de competitorii electorali, precum și constatările și concluziile controalelor sale.

AEP poate iniția controale și poate aplica amenzi. În termen de 15 zile de la data scrutinului, partidele și candidații trebuie să depună la AEP un raport detaliat al veniturilor și cheltuielilor de campanie, aceste rapoarte fiind publicate în termen de 60 de zile de la publicarea rezultatelor alegerilor. Sancțiunile pentru folosirea discreționară a resurselor publice pot fi aplicate doar pentru neregulile identificate în urma auditului efectuat de AEP după scrutin. AEP are puteri limitate de auditare a veniturilor și cheltuielilor de campanie și verifică, în principal, documentele financiare transmise de competitorii electorali.⁴³

Per ansamblu, cadrul de reglementare nu asigură transparența finanțării campaniilor și eficiența supravegherii, din cauza lipsei unei raportări intermediare și a puterilor limitate ale AEP de a identifica veniturile și cheltuielile neraportate..

³⁹ Aliniatul 242 al [Ghidul 2020 al ODIHR și Comisiei de la Venetia privind reglementarea partidelor politice](#) recomandă ca „pentru promovarea pluralismului politic, o parte finanțare ar trebui să meargă dincolo de partidele reprezentate în parlament, pentru a include toate partidele ce propun candidați în cadrul unui scrutin și se bucură de un nivel minim de susținere din partea cetățenilor”

⁴⁰ În decembrie 2020, salariul minim brut pe economie a fost de 2.230 de lei. Paritatea a fost 1 EURO egal 4,8 lei. Grupul de state împotriva corupției al consiliului Europei (GRECO) în [2017 Addendum-ul la cel de-al doilea raport de Conformitate privind România al Rundeii a treia de evaluare din 2017](#) a considerat suma donațiilor ca fiind disproporționat de mare.

⁴¹ Aliniatul 265 al [Ghidul 2020 al ODIHR și Comisiei de la Venetia privind reglementarea partidelor politice](#) recomandă ca „înregistrările precum și constatările și concluziile organismului de supraveghere ar trebui să fie disponibile pentru examinare publică pe o perioadă de timp extinsă, pentru a permite o analiză publică corespunzătoare”

⁴² Până pe 27 noiembrie 2020, contribuțiile totale declarate au fost în valoare de 103.289.869 de lei fără să se facă referire la sursa sau tipul contribuției.

⁴³ AEP efectuează verificări cu privire la respectarea legii, termenelor limită, sau regulilor de raportare, dar nu are putere să desfășoare auditarea financiară reală a sumelor.

Pentru a asigura o supraveghere eficientă a finanțării campaniei electorale, legislația ar putea fi îmbunătățită și mai mult pentru a răspunde lacunelor identificate. Mandatul Autorității Electorale Permanente poate fi extins pentru a identifica și răspunde în mod eficient încălcărilor prevederilor privind finanțarea campaniei.

X. MASS-MEDIA

A. PEISAJUL MEDIATIC

Peisajul mediatic este variat, dar polarizat în jurul direcțiilor politice.⁴⁴ Veniturile limitate din publicitate au impact asupra viabilității financiare a mass-media, ce depinde din ce în ce mai mult de publicitatea și subvențiile venite din partea instituțiilor publice, sau depinde de proprietari care au propriile interese politice. Conform unor interlocutori ai SEAM ODIHR, acest lucru le afectează libertatea editorială și duce la autocenzură. Deși în ultimii ani s-a înregistrat o creștere a numărului de proiecte media, finanțate parțial sau complet de donatori sau cu ajutorul donațiilor utilizatorilor, pentru a proteja libertatea mass-media și pentru a impulsiona jurnalismul independent, cu toate acestea, publicul lor este restrâns. O serie de proprietari ai unor instituții de presă au fost investigați pentru corupție.⁴⁵

Televiziunea rămâne sursa principală de informare, urmată de sursele de pe internet, și anume presa online și platformele rețelelor de socializare.⁴⁶ Majoritatea ziarelor s-au transformat în principal în platforme online, iar stațiile radio joacă mai mult un rol marginal ca sursă de informare. Televiziunea este dominată de radiodifuzorii privați *PRO TV*, *Antena 1* și *Kanal D*.⁴⁷

Radiodifuzorii publici sunt *Televiziunea Română (TVR)* și *Radio România (SRR)*. *TVR* are șase posturi de televiziune naționale și cinci stații locale; totuși, acesta are o audiență mică. *SRR* deține postul național popular de radio de știri *Radio România Actualități*. Membrii Comitetelor Directoare ale *TVR* și *SSR* sunt numiți pe o perioadă de patru ani printr-o majoritate simplă a votului parlamentului. După ce mecanismul de finanțare a radiodifuzorilor publici a eliminat taxa radio-TV în 2016, radiodifuzorul public este finanțat în principal de la bugetul de stat, bugetul fiind aprobat anual de către parlament, devenind astfel mai puțin independent.⁴⁸ Unii dintre interlocutorii SEAM ODIHR și-au exprimat îngrijorarea cu privire la lipsa de independență a *TVR*.

Pentru a crește independența financiară a radiodifuzorului public și pentru a limita dependența de bugetul statului ca sursă principală de finanțare, ar putea fi luat în considerare un mecanism de finanțare mai durabil și mai eficient.

⁴⁴ Începând cu august 2020, Consiliul Național al Audiovizualului a emis 1.613 de licențe către 467 societăți de radiodifuziune.

⁴⁵ A se vedea [Indicele libertății presei 2020](#) publicat de Reporterii Fără Frontiere care statuează că atitudinea față de jurnalism și față de exprimarea liberă, care predomină în stat și în clasa politică, continuă să încurajeze cenzura și autocenzura, iar politicile editoriale sunt subordonate intereselor proprietarului. În plus, raportul menționează că autoritățile au pus presiune pe jurnaliști să-și dezvăluie sursele sau să se abțină de la critică.

⁴⁶ Conform [Raportului 2019 de influență media în România – CEU](#), televiziunea este prima sursă de consum a conținutului media pentru 92 la sută din populație, urmată de internet cu 42 la sută.

⁴⁷ Conform studiului agenției [ARMA](#), pentru noiembrie 2020, canalele de televiziune cu cea mai mare audiență au fost *PRO TV* și *Antena 1*, fiecare bucurându-se de o audiență totală între 16 și 18 la sută; principalul post public de televiziune, *TVRI*, a avut doar 2,5 la sută.

⁴⁸ Radiodifuzorul public este finanțat pe baza unui buget aprobat anual de către guvern.

B. CADRUL LEGAL ȘI REGULATOR PENTRU MASS-MEDIA

Legislația asigură un cadru solid pentru libertatea mass-media. Constituția garantează libertatea de expresie și interzice cenzura; calomnia și insulta au fost decriminalizate în 2006. Incitarea la ură sau discriminare este interzisă. În martie 2020, s-au introdus restricții temporare cu privire accesul la informații de interes public în urma decretării stării de urgență din cauza epidemiei COVID-19.⁴⁹ Mulți dintre interlocutorii SEAM ODIHR au declarat că „Regulamentul UE cu privire la protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal” este invocat adesea ca temei pentru negarea accesului la informație, sau pentru a amenința și urmări penal jurnaliști, legat de reportajele lor de investigație.⁵⁰

Radiodifuzorii sunt supravegheați de Consiliul Național al Audiovizualului (CNA), care este responsabil de emiterea licențelor, monitorizarea mass-media și promovarea educației în domeniul mass-media și a corectitudinii pieței. Cei 11 membri ai Consiliului sunt numiți de către parlament pentru un mandat de șase ani și sunt obligați, prin lege, să fie independenți politic.⁵¹ Legea nu prevede criterii pentru parcursul profesional sau expertiza membrilor CNA. Parlamentul poate demite președintele CNA prin respingerea raportului anual de activitate, aspect care poate submina independența organismului de reglementare.

Pentru a spori autonomia și independența organismului de reglementare, ar trebui modificate prevederile ce permit parlamentului să demită președintele Consiliului Național al Audiovizualului (CNA) prin respingerea raportului anual al CNA, precum și să fie luată în considerare introducerea unor criterii profesionale mai clare pentru selectarea membrilor CNA.

Reflectarea campaniei electorale de către radiodifuzori este reglementată de legea electorală și de reglementările emise de CNA pentru fiecare scrutin.⁵² Presa online și tipărită nu este obligată să respecte aceste reglementări. Prevederile ce se aplică radiodifuzorilor stipulează o reflectare echitabilă, echilibrată și corectă a competitorilor electorali. Radiodifuzorii au avut obligația de a informa CNA cu privire la intenția lor de a reflecta campania electorală și de a indica formatele și orarul acestor emisiuni, înainte de începerea acesteia.⁵³ Legea prevede trei formate diferite pentru reflectarea campaniei electorale, ce includ emisiuni informative, emisiuni de promovare electorală și emisiuni de dezbateri electorală, dar nu există o definiție clară a acestora.⁵⁴

Supravegherea de către CNA a constat în principal în verificarea rapoartelor săptămânale transmise de radiodifuzori, indicând competitorii electorali pe care i-au reflectat. CNA poate efectua și o

⁴⁹ Reprezentantul OSCE pentru Libertatea Presei în [declarația sa din 30 martie 2020](#) și-a exprimat îngrijorarea cu privire la prevederile decretului prin care România a răspuns pandemiei de Coronavirus ce acorda guvernului puteri speciale de a reduce accesul la informație în țară.

⁵⁰ A se vedea raportul „[Starea mass-media în România în 2020](#)” al Centrului pentru Jurnalism Independent (CJI). Conform [Națiuni în Tranzitie](#) al *Freedom House* ratingul presei independente este de 3,75 din 7 în 2020. În [Indicele Mondial al Libertății Presei](#) al organizației Reporterii Fără Frontiere, din 179 de țări România are un rating mai mic cu 4 puncte comparativ cu 2018 și se află acum pe locul 48.

⁵¹ Senatul, Camera Deputaților și Guvernul propun fiecare câte trei membri, în timp ce Președintele propune doi membri.

⁵² Pe 21 octombrie, CNA a publicat un regulament pentru acest scrutin.

⁵³ Conform CNA, 310 radiodifuzori naționali și locali și-au declarat intenția de a reflecta campania electorală, iar 27 de radiodifuzori naționali au și făcut aceasta, inclusiv 19 posturi naționale de televiziune și 8 posturi de radio naționale.

⁵⁴ În timp ce emisiunile de promovare electorală ale presei private au fost plătite, reglementarea nu le cere radiodifuzorilor să le eticheteze ca atare. Unii radiodifuzori au susținut că nu există o claritate a definiției “emisiunilor informative” și a “dezbatelor electorale”, și au marcat orice emisiune în care se discutau alegerile drept ‘dezbateri electorală’, chiar și atunci când nu erau prezenți candidați, contrar definiției legale a acestui format.

monitorizare calitativă limitată a presei cu controale prin sondaj.⁵⁵ În timp ce acest lucru a permis CNA să detecteze anumite încălcări, absența unei monitorizări cantitative a radiodifuzorilor naționali a slăbit capacitatea CNA de a pune în aplicare în mod eficient cerințele privind o reflectare electorală echitabilă.⁵⁶

Consiliul Național al Audiovizualului ar putea să ia în considerare extinderea metodologiei sale de monitorizare a presei și alocarea unor resurse suplimentare pentru a include și o monitorizare cantitativă a acesteia.

CNA a organizat ședințe ale consiliului în mod regulat, deschise publicului, pentru a discuta încălcările și plângerile. Cu toate acestea, legea și reglementările privind mass-media nu prevăd termene limită specifice pentru soluționarea reclamațiilor, iar CNA nu a reușit să soluționeze cu promptitudine majoritatea reclamațiilor.⁵⁷ Reglementările neclare privind reflectarea campaniei electorale, împreună cu supravegherea insuficientă a transmisiilor radiodifuzorilor și întârzierile în soluționarea plângerilor, au slăbit capacitatea CNA de a-și îndeplini rolul său de organism de reglementare.

Consiliul Național al Audiovizualului ar putea să clarifice prevederile ce reglementează reflectarea campaniei electorale și să consolideze procesul său de supraveghere prin stabilirea de termene limită interne pentru examinarea reclamațiilor și pentru remedierea promptă a încălcărilor.

C. MEDIATIZAREA CAMPANIEI

Echipa de monitorizare a presei a SEAM ODIHR a confirmat faptul că *TVR1* a acordat gratuit timp de antenă și a organizat dezbateri electorale cu competitori electorali, așa cum prevede legea.⁵⁸ Cu toate acestea, *TVR1* nu a reflectat nici un aspect electoral în buletinele de știri și a declarat că legea îi permite să reflecte doar oficialii statului exercitându-și prerogativele. Această interpretare restrictivă a legii de către radiodifuzorul public intră în conflict cu rolul său de a informa publicul cu privire la subiectele de interes public relevante.⁵⁹

Unele posturi de televiziune cu audiență mai mare, precum *PRO TV*, au decis să nu reflecte deloc alegerile, în timp ce *Antena 3* și *Digi24* au reflectat în mod limitat sau deloc alegerile în buletinele lor de știri. Cu toate acestea, toate posturile de televiziune au reflectat oficialii de stat, inclusiv pe cei care erau și candidați, în timp ce își îndeplineau atribuțiile oficiale.⁶⁰ Guvernul a fost reflectat în 52 la sută din transmisiile de știri ce au implicat actorii politici la *PRO TV*, 40 la sută la *Antena 3* și 33 la sută la *DIGI24*. Majoritatea posturilor de televiziune monitorizate au mediatizat în mod

⁵⁵ Conform CNA, au fost monitorizate șase posturi naționale de televiziune și o serie de posturi de televiziune locale.

⁵⁶ Majoritatea încălcărilor au fost legate de prezentatorii emisiunilor care au fost partinitori în timpul dezbaterilor electorale și în emisiunile de actualități, sau de persoane invitate în emisiunile televizate fără a fi prezentați telespectatorilor drept candidați. Toate încălcările s-au soldat cu avertismente acordate de CNA. Legea audiovizualului prevede diverse sancțiuni, inclusiv avertismente și amenzi variind de la 2.500 de lei la 50.000 de lei. Radiodifuzorii au obligația și să difuzeze trei mesaje audio sau video menționând sancțiunea primită de la CNA.

⁵⁷ Din cele 23 de reclamații primite, doar 6 au fost primite în timpul campaniei electorale. Plângerea depusă de PSD pe 25 noiembrie 2020 legată de discursul președintelui în care acesta a făcut apel la alegători să îndepărteze guvernul PSD de la putere nu a fost examinată de CNA înainte de ziua scrutinului.

⁵⁸ Echipa SEAM ODIHR a efectuat o monitorizare cantitativă și calitativă a emisiunilor din orele de maximă audiență (18:00-24:00) ale patru posturi naționale de televiziune (*TVR1*, *PRO TV*, *Antena 3* și *Digi24*) în perioada 16 noiembrie 2020 - 3 decembrie 2020.

⁵⁹ Din minutele totale de reflectare a actorilor politici în programele sale de știri (1 oră și 52 de minute), *TVR1* a alocat 49 la sută președintelui și 27 la sută guvernului condus de PNL. Dintre partide, PNL a primit 9 la sută, PSD 13 la sută și USR-PLUS 2 la sută.

⁶⁰ Toți membrii guvernului reflectați în buletinele de știri erau și candidați pe listele PNL.

semnificativ știrile despre președinte, cu transmisiuni în direct ale conferințelor sale de presă, ceea ce a dus uneori la un avantaj clar pentru PNL.⁶¹ În activitatea sa curentă și în reflectarea aspectelor electorale, *Antena 3* s-a concentrat pe două partide politice majore, dedicând 34 la sută din timp PSD-ului și 23 la sută PNL-ului. Cel din urmă a fost reflectat uneori și în mod negativ. *Digi24* a alocat între 13 și 20 la sută din fiecare transmisiune la șase partide politice diferite.

Monitorizarea efectuată de echipa SEAM ODIHR a arătat că mass-media (în special *Antena 3* și *Digi24*) adesea nu a reușit să facă distincția dintre diferitele formate ale emisiunilor lor și nu a marcat 'emisiunile de promovare electorală' ca fiind plătite, estompând linia dintre emisiunile editoriale și cele plătite. Doar câteva dezbateri i-au avut ca invitați pe liderii principalelor partide politice sau s-au concentrat pe anumite politici, cum ar fi dezbateră organizată de *Digi24* în ultima săptămână a campaniei electorale. În timpul dezbaterilor, cu excepția *Digi24* și *TVR1*, discuțiile pe teme de politici au fost adesea umbrite de acuzații reciproce în rândul competitorilor electorali, inclusiv cu privire la gestionarea pandemiei COVID-19, lucru care, cuplat cu absența reflectării știrilor electorale, a scăzut șansele alegătorilor de a lua o decizie informată.

Așa cum prevede legea, radiodifuzorii monitorizați au difuzat videoclipurile de informare a alegătorilor produse de AEP. În plus, ei au produs și propriile videoclipuri îndemnând alegătorii să voteze, unele dintre acestea având și mesaje politice.⁶² Femeile candidate au fost reflectate limitat în timpul perioadei monitorizate; din 31 de apariții ale candidaților în emisiunile electorale ale *TVR1*, doar trei au prezentat candidate femei. *Antena 3* și *Digi24* au oferit candidaților femei 13 la sută și, respectiv, 11 la sută din timpul total alocat candidaților.

XI. PARTICIPAREA MINORITĂȚILOR NAȚIONALE

Grupurile minorităților naționale reprezintă peste 10 la sută din populația țării, etniile maghiară și romă, ca cele mai mari grupuri, însumând circa 6,5 la sută și, respectiv, 3,2 la sută din populație.⁶³ Douăzeci de grupuri sunt recunoscute oficial ca minorități naționale prin reprezentarea lor în cadrul Consiliului Minorităților Naționale, un organism consultativ al guvernului.⁶⁴ Prezența în cadrul Consiliului dă dreptul fiecărui grup la reprezentare în parlament, garantată prin constituție, prin intermediul unor locuri preferențiale în Camera Deputaților.⁶⁵ Apartenența la consiliu, statutul de minoritate națională și accesul la locurile preferențiale sunt interconectate, în pofida recomandărilor de revizuire a acestui aspect.⁶⁶

⁶¹ Spre exemplu, pe 24 noiembrie, trei din patru canale de televiziune monitorizate (*TVR1*, *Digi24* și *Antena 3*) au transmis o conferință de presă în direct a președintelui (ce a durat 13-15 minute), în care președintele a atacat în mod repetat PSD.

⁶² Spoturile *Antena 3* au fost în mod clar negative la adresa guvernului, chemând cetățenii la vot pentru a pune capăt gestionării greșite a pandemiei. În schimb, *Digi24* a produs câteva spoturi tematice ce chemau alegătorii la vot și îi îndemnau să facă alegerea potrivită, pentru a lansa unele reforme așteptate de mult timp.

⁶³ Ultimul recensământ oficial a avut loc în 2011. Consiliul Europei estimează [în prezent](#) minoritatea romă între 6 și 9 la sută din populație, sau între 1 și 1,8 milioane.

⁶⁴ Minoritățile reprezentate în consiliu sunt albanezii, armenii, bulgarii, croații, cehii, germanii, grecii, italienii, evreii, macedonenii, maghiarii, rușii lipoveni, polonezii, romii, rutenii, sârbii, slovacii, turcii și ucrainenii. În urma alegerilor parlamentare din 2020, tătarii au reintrat în Consiliu.

⁶⁵ Pragul, care este mai mic pentru aceste locuri, este stabilit la 5 la sută din numărul mediu de voturi necesare pentru a obține un mandat la nivel național. Pentru alegerile din 2020, acest prag a fost sub 800 de voturi.

⁶⁶ A se vedea [Opinia IV privind România](#) a Comitetului Consultativ privind Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale al Consiliului Europei. În 2016, listele de candidați depuse de minoritatea tătară au fost respinse de BEC din cauza unei dispute interne din cadrul organizației lor și aceștia au pierdut locul preferențial din parlament, locul din cadrul Consiliului și statutul de minoritate națională. În 2020, aceștia au putut depune din nou liste cu candidați, să-și recupereze din nou locul și să reintre în Consiliu, în urma unei decizii a BEC care le-a recunoscut statutul de minoritate națională.

Pentru cele 18 locuri rezervate minorităților naționale au concurat un număr de total de 57 de candidați.⁶⁷ Nici o altă organizație reprezentând minoritățile naționale nu a încercat să candideze, ceea ce ar fi necesitat îndeplinirea celor șase condiții pentru a obține statutul de ‘utilitate publică’, strângând un număr de semnături care să reprezinte 15 la sută din populația minorității sale, iar, pentru comunitățile mai mari, strângerea acestor semnături din 15 județe, implicând praguri minime. În timp ce unele dintre aceste condiții sunt contrare standardelor internaționale și angajamentelor OSCE, organizațiile reprezentate în Consiliu sunt scutite de îndeplinirea acestora și primesc finanțarea publică prevăzută pentru minoritățile naționale.⁶⁸

Legislația ar putea fi modificată pentru a oferi condiții egale organizațiilor minorităților naționale de a concura pentru locurile preferențiale, atât în cadrul Consiliului, cât și în afara acestuia.

XII. RECLAMAȚII ȘI CONTESTAȚII

Orice cetățean cu drept de vot poate depune o plângere. Sistemul de reclamații și contestații este gestionat de administrația electorală și de instanțele de judecată. Reclamațiile cu privire la deciziile și lipsa de acțiune a organismelor administrației electorale se fac la organismul de rang superior și sunt contestate conform ierarhiei birourilor electorale. Curtea Constituțională are competență să supervizeze constituționalitatea prevederilor legale, iar Avocatul Poporului poate contesta constituționalitatea acestora.

Legea stabilește o procedură expeditivă cu un termen de 1-3 zile calendaristice pentru soluționarea plângerilor și contestațiilor electorale. Deciziile BEC pot fi atacate la Curtea de Apel sau la Înalta Curte de Casație și Justiție, în funcție de natura plângerii.⁶⁹ În majoritatea cazurilor, plângerile împotriva AEP se depun la Curtea de Apel; instanța poate accelera cazurile urgente, dar nu există un termen de soluționare obligatoriu stabilit de lege. Deciziile Curții de Apel pot fi atacate la Înalta Curte de Casație și Justiție.

Biroul Electoral Central a primit 124 de reclamații, majoritatea legate de componența BESV-urilor, afișarea materialelor campaniei electorale, anularea alegerilor din anumite secții de votare sau de fraudă electorală. Majoritatea reclamațiilor au fost discutate pe fond, iar deciziile BEC au fost bine argumentate. Deciziile au fost publicate pe pagina de internet a BEC în timp util, dar ședințele BEC de soluționare a plângerilor nu au fost deschise publicului, reducând transparența procesului de soluționare a litigiilor.

Ar trebui luată în considerare sporirea gradului de transparență a procesului de soluționare a litigiilor, oferind acces publicului la ședințele Biroului Electoral Central.

⁶⁷ Toți membrii organizațiilor din Consiliu au atins pragul special și și-au păstrat locul preferențial. Nici o femeie nu a fost aleasă.

⁶⁸ O organizație reprezentând minoritatea romă s-ar confrunta cu cerința suplimentară privind distribuția geografică pentru semnături din legea electorală. Astfel de cerințe geografice generale pentru minoritățile naționale care trăiesc în mod compact pentru a candida pentru funcțiile publice contrazic aliniatul 7.5 al [Documentului de la Copenhaga din 1990](#), în care statele participante s-au angajat să „respecte dreptul cetățenilor de a candida la funcțiile publice sau politice, individual sau ca reprezentanți ai partidelor sau organizațiilor politice, fără discriminare”. În cauza [Sejdic și Finci v. Bosnia și Herțegovina](#), Curtea Europeană a Drepturilor Omului a decis că restricționarea dreptului de a candida la o funcție publică „ar trebui interpretată și pusă în aplicare cu grijă pentru a se asigura că persoanele care aparțin minorităților naționale să nu fie împiedicate în mod nerezonabil sau disproporțional”.

⁶⁹ Deciziile BEC pot fi atacate la Înalta Curte de Casație și Justiție pe aspecte legate de înființarea BEC, formarea coalițiilor și împotriva deciziilor BEC de a anula alegerile.

XIII. OBSERVAREA ALEGERILOR DE CĂTRE CETĂȚENI ȘI OBSERVATORII INTERNAȚIONALI

Observatorii au dreptul să fie prezenți în timpul votării și numărării voturilor, dar, în pofida unei recomandări mai vechi a ODIHR, legea nu prevede observarea celorlalte etape ale procesului electoral sau a activității organismelor electorale de la nivel mai înalt. Acest aspect este valabil și pentru pregătirile pentru ziua scrutinului, cum ar fi stabilirea componenței biroului sau sigilarea sediilor secțiilor de votare.

Accesul la informație și dreptul de a observa sunt și mai mult limitate de caracterul nepublic al sediilor administrației electorale. În urma unui proces incluziv, AEP a acreditat 40 de organizații ale societății civile, 3 organizații internaționale și 9 misiuni diplomatice. Organizațiile acreditate au detașat mai mulți observatori și în secțiile de votare din afara țării. Cea mai mare inițiativă civică de observare, inclusiv observare a administrării alegerilor, a campaniei electorale și a finanțării acesteia și de trimitere a observatorilor pe termen scurt a aparținut proiectului *FiecareVot*.⁷⁰

Pentru a spori transparența, legislația ar trebui să includă prevederi explicite cu privire la dreptul observatorilor de a avea acces la toate etapele procesului electoral.

XIV. ZIUA SCRUTINULUI

Misiunea SEAM ODIHR nu a efectuat o observare sistematică sau cuprinzătoare a procedurilor din ziua alegerilor. În numărul restrâns de secții de votare vizitate, procesul de votare a fost unul fără probleme, iar procedurile au fost respectate. Măsurile de prevenire a răspândirii COVID-19 au fost implementate și respectate, în general, dar unele secții de votare nu au fost suficient de spațioase pentru păstrarea distanțării sociale. În unele dintre secțiile de votare vizitate s-au observat obstacole cu privire la accesul neasistat al alegătorilor cu dizabilități.⁷¹

În timp ce au fost acceptate 35.808 de solicitări pentru votul prin corespondență, doar 21.329 de cetățeni au reușit să voteze. Dintre aceștia, 18.285 de alegători au ales să trimită buletinul de vot către cele trei birouri electorale pentru votul prin corespondență din țară.⁷² Un număr de 14.479 de voturi nu au fost livrate la timp, din cauza unor probleme de transmitere. În mod pozitiv, AEP a informat prompt cetățenii ale căror buletine de vot nu au fost primite, pentru ca aceștia să poată totuși vota în oricare din secțiile de votare din afara țării.

Biroul Electoral Central a raportat, de-a lungul zilei, date dezagregate privind prezența la vot și a început publicarea rezultatelor pentru fiecare secție de votare. Pagina de internet, pe care au fost publicate și rezultatele parțiale, a prezentat și imaginile scanate ale proceselor verbale cu rezultatele,

⁷⁰ *FiecareVot* a trimis 274 de observatori. În total, 40 de asociații naționale au fost acreditate să observe alegerile, dintre care una orientată pe drepturile persoanelor cu dizabilități (*Asociația Agile pentru Persoane cu Dizabilități*) sau altele care au acoperit anumite orașe din România.

⁷¹ A se vedea [Recomandarea](#) CM/Rec(2011)14 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind participarea persoanelor cu dizabilități în viața politică și publică. A se vedea Articolul 29 al [Convenției Drepturilor Persoanelor cu Dizabilități](#) (CRPD).

⁷² Cei înregistrați au putut să trimită buletinul lor de vot biroului electoral desemnat în acest sens din țară sau biroului diplomatic sau consular din țara respectivă de reședință. În acest scop, din cele 748 de secții de votare, 134 de secții de votare au fost desemnate biroului electoral de circumscripție pentru cetățenii români care au domiciliul sau reședința în afara țării, pentru a îndeplini atribuțiile prevăzute de lege pentru birourile electorale pentru votul prin corespondență.

în original, sporind gradul de transparență al procesului electoral. Rezultatele parțiale înregistrate oficial au fost publicate de BEC a doua zi după scrutin. Prezența la vot a fost de 33,24 la sută.

XV. RECOMANDĂRI

Aceste recomandări, menționate și pe parcursul documentului, sunt oferite cu scopul de a consolida desfășurarea alegerilor în România și de a sprijini eforturile de a le aduce în deplină conformitate cu angajamentele OSCE și cu alte obligații și standarde internaționale privind alegerile democratice. Aceste recomandări ar trebui citite împreună cu recomandările anterioare ale ODIHR, care rămân încă a fi abordate.⁷³ ODIHR este gata să asiste autoritățile din România pentru a îmbunătății în continuare procesul electoral și pentru a aborda recomandările din acest raport, precum și din rapoartele anterioare.

A. RECOMANDĂRI PRIORITARE

1. Cadrul legislativ electoral ar trebui revizuit pentru a-l alinia și mai mult la angajamentele OSCE, la standardele și bunele practici internaționale, cu mult înainte de următoarele alegeri și printr-un proces de consultare incluzivă. Pentru a preveni incertitudinea generată de regulile electorale concurente, ar trebui să se ia în considerare armonizarea prevederilor și termenelor limită din legislația electorală.
2. Ar putea fi luate în considerare stimulente suplimentare pentru a crea condiții mai favorabile candidaților de ambele sexe de a candida la alegeri. Partidele politice ar trebui să găsească moduri de a crește și mai mult echilibrul între sexe și de a include femei în poziții eligibile pe listele de candidați.
3. Termenul limită extins pentru votul la domiciliu ar trebui menținut în cadrul alegerilor viitoare și reglementat prin lege.
4. Legislația ar trebui modificată pentru a elimina restricțiile nejustificate pe perioada campaniei electorale, pentru a asigura în mod satisfăcător libertatea competitorilor electorali de a se promova prin intermediul campaniei electorale.
5. Pentru a asigura o supraveghere eficientă a finanțării campaniei electorale, legislația ar trebui să fie îmbunătățită și mai mult pentru a răspunde lacunelor identificate. Mandatul Autorității Electorale Permanente poate fi extins pentru a identifica și răspunde în mod eficient încălcărilor prevederilor privind finanțarea campaniei.
6. Pentru a crește și mai mult gradul de transparență și responsabilizare, AEP ar putea publica rapoartele detaliate ale finanțării campaniei transmise de competitorii electorali, precum și constatările și concluziile controalelor sale, în timp util.
7. Pentru a spori transparența, legislația ar trebui să includă prevederi explicite cu privire la dreptul observatorilor de a avea acces la toate etapele procesului electoral.

⁷³ În aliniatul 25 al [Documentului OSCE de la Istanbul din 1999](#), statele participante la OSCE s-au angajat „să urmeze cu promptitudine evaluarea și recomandărilor electorale ale ODIHR”. Urmărirea recomandărilor anterioare este evaluată de ODIHR după cum urmează: recomandarea 5 al Raportului final privind alegerile prezidențiale din 2019 a fost pusă în aplicare complet, recomandările 4 și 15 ale Raportului final privind alegerile prezidențiale din 2019 au fost puse în aplicare parțial. Celelalte recomandări au fost evaluate ca nefiind puse în aplicare. A se vedea www.paragraph25.odihr.pl.

B. ALTE RECOMANDĂRI

Sistemul electoral și cadrul legislativ

8. Pentru a obține o stabilitate mai mare a legislației, procedurile standard de operare pentru funcționarea birourilor electorale ar putea fi stabilite în mod permanent.
9. Principiul egalității votului ar trebui respectat conform Constituției, angajamentelor OSCE și altor obligații și standarde internaționale. O recalculare a alocării locurilor înainte de fiecare scrutin, așa cum prevede legea, ar trebui pusă în aplicare în mod consecvent.

Administrarea alegerilor

10. Pentru a obține o stabilitate și o previzibilitate mai mare a administrației electorale, regulile interne privind procesul decizional ale birourilor electorale ar putea fi stabilite în mod permanent pentru fiecare tip de scrutin.
11. Pentru a crește transparența, ședințele birourilor electorale ar trebui să fie deschise publicului, presei și observatorilor electorali.
12. Pentru a crește stabilitatea administrației electorale, mandatele membrilor ar putea fi protejate mai bine împotriva înlocuirii arbitrare, pe o perioadă rezonabilă de timp dinainte de data alegerilor.
13. Pentru a crește încrederea publicului în procesul electoral, introducerea oricăror tehnologii noi ar trebui să se facă cu mult timp înaintea alegerilor și să se ofere suficient timp pentru auditarea și certificarea tehnologiei respective.

Înregistrarea alegătorilor

14. Conform obligațiilor internaționale, restricționarea dreptului la vot ar trebui eliminată.
15. Pentru a oferi cetățenilor informații clare cu privire la dreptul lor de a vota, legislația ar trebui să stabilească un termen limită până la care trebuie să fie finalizată lista electorală pentru scrutinul care urmează.

Înregistrarea candidaților

16. Pentru a asigura punerea în aplicare pe deplin a cerințelor legale, ar trebui să se ia în considerare elaborarea unor proceduri specifice pentru verificarea semnăturilor de susținere a listelor de candidați.

Campania electorală

17. Pentru a asigura condiții echitabile pentru toți competitorii electorali, ar trebui să se ia în considerare introducerea unor măsuri legale și procedurale de siguranță suplimentare, care să-i împiedice pe oficialii statului, inclusiv pe președinte, să-și folosească funcția în scopul campaniei electorale.

Media

18. Pentru a crește independența financiară a radiodifuzorului public și pentru a limita dependența de bugetul statului ca sursă principală de finanțare, ar putea fi luat în considerare un mecanism de finanțare mai durabil și mai eficient.
19. Pentru a spori autonomia și independența organismului de reglementare, ar trebui modificate prevederile ce permit parlamentului să demită președintele Consiliului Național al Audiovizualului (CNA) prin respingerea raportului anual al CNA, precum și să fie luată în considerare introducerea unor criterii profesionale mai clare pentru selectarea membrilor CNA.
20. Consiliul Național al Audiovizualului ar putea să ia în considerare extinderea metodologiei sale de monitorizare a presei și alocarea unor resurse suplimentare pentru a include și o monitorizare cantitativă a acesteia

Participarea minorităților naționale

21. Legislația ar putea fi modificată pentru a oferi condiții egale organizațiilor minorităților naționale de a concura pentru locurile preferențiale, atât în cadrul Consiliului, cât și în afara acestuia.

Reclamații și contestații

22. Ar trebui luată în considerare sporirea gradului de transparență a procesului de soluționare a litigiilor, oferind acces publicului la ședințele Biroului Electoral Central.

ANEXĂ – REZULTATELE SCRUTINULUI

CAMERA DEPUTAȚILOR				
	Numărul total de alegători de pe lista electorală	18.964.642		
	Numărul total de voturi exprimate	6.059.113		
	Buletine de vot nule	108.862		
	Voturi albe	46.953		
	Candidatura	Voturi	Procent	Mandate
1	Partidul Social Democrat Social Democratic Party	1.705.786	28,9	110
2	Partidul Național Liberal National Liberal Party	1.486.402	25,18	93
3	AlianțaUSR Plus USR Plus Alliance	906.965	15,37	55
4	Alianța Pentru Unirea Românilor Alliance for the Union of Romanians	535.831	9,08	33
5	Uniunea Democrată Maghiară din România The Hungarian Democratic Union of Romania	339.030	5,74	21
6	Partidul Mișcarea Populară People's Movement Party	284.502	4,82	
7	Partidul PRO România PRO Romania Party	241.272	4,09	
8	Partidul Ecologist Român The Romanian Ecologist Party	65.808	1,12	
9	Partidul Puterii Umaniste (social-liberal) Humanist Power Party (Social-Liberal)	59.465	1,01	
10	Partidul România Mare Greater Romania Party	32.655	0,55	
11	Alianța Renașterea Naționala National Renaissance Alliance	21.662	0,37	
12	Partidul Verde The Green Party	20.615	0,35	
13	Partidul Socialist Român The Romanian Socialist Party	19.695	0,33	
14	Nicolae Valeriu-Ciolan	16.343	0,28	
15	Asociația Partida Romilor "Pro-Europa" Association Roma Party "Pro-Europe"	14.525	0,25	1
16	Partidul Noua Românie New Romania Party	14.093	0,24	
17	Asociația Liga Albanezilor din România Association Albanian League of Romania	9.031	0,15	1
18	Forumul Democrat al Germanilor din România Democratic Forum of Germans in Romania	7.582	0,13	1
19	Asociația Macedonenilor din România Association Macedonians of Romania	7.144	0,12	1
20	Uniunea Elenă din România The Hellenic Union of Romania	6.096	0,1	1
21	Uniunea Ucrainenilor din România Union of Ukrainians in Romania	5.458	0,09	1

22	Uniunea Democratică a Slovacilor și Cehilor din România Democratic Union of Slovaks and Czechs in Romania	5.386	0,09	1
23	Comunitatea Rușilor Lipoveni din România The Lipovan Russian Community in Romania	5.146	0,09	1
24	Uniunea Bulgară din România Bulgarian Union of Romania	4.853	0,08	1
25	Uniunea Sârbilor din România Union of Serbs in Romania	4.692	0,08	1
26	Radu Darius-Constantin	4.435	0,08	
27	Asociația Italienilor din România – RO.AS.IT. Association of Italians in Romania - RO.AS.IT.	4.170	0,07	1
28	Uniunea Armenilor din România Union of Armenians in Romania	3.820	0,06	1
29	Uniunea Culturală a Rutenilor din România The Cultural Union of Ruthenians in Romania	3.779	0,06	1
30	Uniunea Polonezilor din România Union of Poles in Romania	3.751	0,06	1
31	Baciu Virgil	3.572	0,06	
32	Partidul Noua Dreaptă The New Right Party	3.552	0,06	
33	Uniunea Democrată Turcă din România Turkish Democratic Union of Romania	3.540	0,06	1
34	Federația Comunităților Evreiești din România Federation of Jewish Communities in Romania	3.509	0,06	1
35	Uniunea Croaților din România Union of Croats in Romania	3.345	0,06	1
36	Uniunea Democrată a Tătarilor Turco-Musulmani din România Democratic Union of Turkish-Muslim Tatars in Romania	2.862	0,05	1
37	Papici Marcela Anamaria	2.790	0,05	
38	Partidul Național Țărănesc Maniu-Mihalache Maniu-Mihalache National Peasant Party	2.727	0,05	
39	Apostolache Mihai Cristian	2.583	0,04	
40	Cioanca Nicolae-Ilie	2.147	0,04	
41	Alternativa Dreaptă The Right Alternative	2.005	0,03	
42	Partidul Social Democrat Al Muncitorilor Social Democratic Workers' Party	1.912	0,03	
43	Albu Erwin-Vlad	1.895	0,03	
44	Partidul Națiunea Română The Romanian Nation Party	1.755	0,03	
45	Martin Corina	1.684	0,03	
46	Tabarac Adrian	1.479	0,03	
47	Petrea Ionel	1.305	0,02	
48	Zainea Cornel	1.271	0,02	
49	Zamfir-Ignat Ștefan-Costin	1.218	0,02	
50	Șerban Daniela	1.035	0,02	
51	Bendorfean Traian	994	0,02	

52	Vecerdea Marius-Daniel	948	0,02	
53	Oprea Gabriel	825	0,01	
54	Jalba Tiberiu-Mihai-Antoni	748	0,01	
55	Duță Maria-Mihaela	742	0,01	
56	Rațiu Ovidiu-Ioan	740	0,01	
57	Holicov Monica	730	0,01	
58	Naș Sorin-Valeriu	693	0,01	
59	Bogdan Dumitru	668	0,01	
60	Andrian Tiberiu	662	0,01	
61	Costea Vlad	658	0,01	
62	Duma Victor-Sebastian	606	0,01	
63	David Felicia	599	0,01	
64	Matei Sergiu-Lucian	590	0,01	
65	Partidul Re:Start România Re: Start Romania Party	537	0,01	
66	Mirtoșeriu Ciprian Olimpiu	507	0,01	
67	Roșu Gică	495	0,01	
68	Trăscăian Petru-Vasile	401	0,01	
69	Stochiță Aurel-Cătălin	375	0,01	
70	Caralicea Gheorghe	371	0,01	
71	Calu Neculai	354	0,01	
72	Rădulescu Virgil-Florin	339	0,01	
73	Geonea Ionela-Alina	326	0,01	
74	Bulat Florin	316	0,01	
75	Ichim Costică-Romică	293	0,00	
76	Blocul Unității Naționale National Unity Block	293	0,00	
77	Partidul Comuniștilor Communist Party	213	0,00	
78	Ivan Andrei	195	0,00	
79	Zmaranda Florin	165	0,00	
80	Partidul Forța Națională National Force Party	148	0,00	
81	Cristea George	135	0,00	
82	Pescaru Nicușor	115	0,00	

SENAT				
	Numărul total al alegătorilor de pe lista electorală	18.964.642		
	Numărul total de voturi exprimate	6.059.113		
	Buletine de vot nule	99.051		
	Voturi albe	50.345		
	Candidatura	Voturi	Procent	Mandate
1	Partidul Social Democrat Social Democratic Party	1.732.289	29,32	47
2	Partidul Național Liberal National Liberal Party	1.511.227	25,58	41
3	AlianțaUSR Plus USR Plus Alliance	936.864	15,86	25
4	Alianța Pentru Unirea Românilor Alliance for the Union of Romanians	541.938	9,17	14

5	Uniunea Democrată Maghiară din România The Hungarian Democratic Union of Romania	348.262	5,89	9
6	Partidul Mișcarea Populară People's Movement Party	291.485	4,93	
7	Partidul PRO România PRO Romania Party	244.227	4,13	
8	Partidul Ecologist Român The Romanian Ecologist Party	78.656	1,33	
9	Partidul Puterii Umaniste (social-liberal) Humanist Power Party (Social-Liberal)	70.536	1,19	
10	Partidul România Mare Greater Romania Party	38.475	0,65	
11	Alianța Renașterea Națională National Renaissance Alliance	23.773	0,4	
12	Partidul Socialist Român The Romanian Socialist Party	23.094	0,39	
13	Partidul Verde The Green Party	23.085	0,39	
14	Partidul Noua Românie New Romania Party	19.520	0,33	
15	Voloșeniuc Ștefan	7.440	0,13	
16	Partidul Noua Dreaptă The New Right Party	4.347	0,07	
17	Partidul Social Democrat Al Muncitorilor Social Democratic Workers' Party	3.855	0,07	
18	Partidul Național Țărănesc Maniu-Mihalache Maniu-Mihalache National Peasant Party	2.803	0,05	
19	Alternativa Dreaptă The Right Alternative	2.233	0,04	
20	Partidul Națiunea Română Romanian Nation Party	2.061	0,03	
21	Partidul Comuniștilor Communist Party	763	0,01	
22	Partidul Re:Start România Re:Start Romania Party	753	0,01	
23	Blocul Unității Naționale National Unity Block	410	0,01	
24	Partidul Forța Națională National Force Party	268	0,00	

DESPRE ODIHR

Biroul pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului (ODIHR) este principala instituție a OSCE ce asistă statele participante „să asigure respectarea deplină a drepturilor omului și a libertăților fundamentale, să respecte statul de drept, să promoveze principiile democrației și (...) să construiască, să consolideze și să protejeze instituțiile democratice, precum și să promoveze toleranța în societate“ (Documentul Summit-ului de la Helsinki, 1992). Acesta este mai este denumit și dimensiunea umană a OSCE.

ODIHR, cu sediul în Varșovia (Polonia) a fost creat ca Birou pentru Alegeri Libere la Summit-ul de la Paris din 1990 și a început activitatea în mai 1991. Un an mai târziu, numele Biroului a fost modificat pentru a reflecta un mandat extins pentru a include drepturile omului și democratizarea. În prezent, acesta are peste 150 de angajați.

ODIHR este agenția principală din Europa în domeniul **observării alegerilor**. În fiecare an, acesta coordonează și organizează trimiterea a mii de observatori pentru a evalua dacă alegerile în regiunea OSCE se desfășoară în conformitate cu angajamentele OSCE, cu alte obligații și standarde internaționale pentru alegeri democratice și cu legislația națională. Metodologia sa unică oferă o analiză aprofundată a întregului proces electoral. Prin intermediul proiectelor de asistență, ODIHR ajută statele participante să-și îmbunătățească cadrul electoral.

Activitățile **de democratizare** ale Biroului includ: statul de drept, sprijin legislativ, guvernarea democratică, migrația și libertatea de mișcare, și egalitatea de gen. OSCE/ODIHR implementează anual o serie de programe de asistență, menite să dezvolte structuri democratice.

De asemenea, ODIHR asistă statele participante în îndeplinirea obligațiilor lor de a promova și a proteja **drepturile și libertățile fundamentale ale omului**, în conformitate cu angajamentele OSCE legate de dimensiunea umană. Acest lucru se realizează prin conlucrarea cu o varietate de parteneri pentru a promova colaborarea, a consolida capacitatea și a oferi expertiză în domenii tematice, inclusiv drepturile omului în lupta împotriva terorismului, consolidarea protecției drepturilor persoanelor traficate, educație și formare în domeniul drepturilor omului, monitorizare și raportare asupra drepturilor omului, precum și drepturile omului și securitatea în cazul femeilor.

În domeniul **toleranței și nediscriminării**, ODIHR susține statele participante în consolidarea răspunsului lor la infracțiunile motivate de ură și cazurile de rasism, xenofobie, antisemitism și alte forme de intoleranță. Activitățile ODIHR legate de toleranță și nediscriminare sunt axate pe următoarele domenii: legislație; instruirea organelor de aplicare a legii; monitorizarea, raportarea și urmărirea răspunsurilor la infracțiunile și incidentele motivate de ură; precum și activități educaționale pentru a promova toleranța, respectul și înțelegerea reciprocă.

ODIHR oferă consultanță statelor participante cu privire la politicile lor în privința **etniei rome și sinti**. Aceasta promovează consolidarea capacităților și crearea de rețele în rândul comunităților rome și sinti și încurajează participarea reprezentanților romilor și sinti în organismele de elaborare a politicilor.

Toate activitățile ODIHR se desfășoară în strânsă coordonare și cooperare cu statele participante la OSCE, instituțiile OSCE și operațiunile din teren, precum și cu alte organizații internaționale.

Mai multe informații sunt disponibile pe pagina web a ODIHR (www.osce.org/odihr).